

Л.М.Андрощук
викладач,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

МІСЦЕ ТВОРЧОСТІ В ПРОЦЕСІ ПОЕТАПНОГО ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті висвітлено значення творчості для процесу формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії, розкрито сутність поетапного становлення творчої індивідуальності педагога-хореографа в процесі навчання у ВНЗ.

In the article the value of creation is reflected for the process of forming of individual style of activity of future teacher of choreography, essence of becoming of creative individuality of teacher-choreographer is exposed in the process of teaching in HEE.

На сучасному етапі розвитку суспільства актуальною є проблема підготовки педагогічних кадрів якісно нового рівня. Сучасній школі потрібні вчителі, які уособлюють яскраву творчу індивідуальність. Розробка та впровадження системи формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії забезпечує максимальну реалізацію творчих потенцій особистості педагога.

Варто зауважити, що формуванню особистості вчителя в сучасній науці приділяється належна увага, зокрема, професійній підготовці педагогів-хореографів (М.Тихонов, О.Таранцева та ін.), формуванню особистості вчителя в процесі професійної підготовки (І.Бех, В.Моляко та ін.), дослідженню умов розвитку педагогічної творчості (Ю.Чабанський, В.Загвязинський та ін.).

Проте такий аспект проблеми підготовки вчителя у ВНЗ, як формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії, не розглядався.

Мета пропонованої статті – визначити місце творчості в процесі поетапного формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії.

Процес творчості присутній у всіх сферах людської діяльності. Та найширше творчо виразити свою індивідуальність людина здатна лише у мистецтві. В.Сухомлинський вважав, що мистецтво –це час і простір, в якому живе краса людського духу. На думку великого педагога мистецтво випрямляє душу так, як гімнастика випрямляє тіло. Саме через пізнання цінностей мистецтва людина пізнає людське в людині та підносить себе до прекрасного [10].

Увагу науковців привертала різні аспекти творчості, зокрема, такі: природа творчості (Я. Пономарьов), фізіологія творчого процесу (П. Анохін), механізм творчості (Д. Богоявленська), стадії творчості (П. Якобсон), творчі здібності (Р. Кетлер) та ін.

Творчість як наукову проблему педагогіки розглядали Я. Коменський, В. Кан-Калик, О. Олексюк, С. Сисоєва, В. Сухомлинський, О. Рудницька, К. Ушинський та ін.

У межах нашого дослідження доцільно розглянути творчість у контексті формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії.

Педагогічний словник визначає творчість як діяльність, що породжує щось якісно нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю. Творчість специфічна для людини, оскільки завжди передбачає творця – суб'єкта творчої діяльності.

Філософський словник підкреслює, що творчість – це продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні і духовні цінності суспільного значення

В. Сухомлинський зазначав, що творчість є діяльністю, в яку людина вкладає ніби частинку своєї душі, і чим більше вона вкладає, тим багатшою стає її душа В його світосприйнятті творчість починається там, де

інтелектуальні і естетичні багатства, засвоєні та здобуті раніше, стають засобом пізнання та перетворення світу. В процесі творчості людська особистість ніби зливається з своїм духовним надбанням.[10].

О.Рудницька розділяє погляди А. Маслоу, який найвагомішою силою впливу на людину називав творчість, адже вона допомагає особистості якомога повніше розкрити свій потенціал, таланти, здібності [9, с. 35].

Ми визначаємо творчість як:

- 1) стан, який передбачає найвищу міру прояву індивідуальної самобутності людини;
- 2) діяльність, яка перетворює особистість творця в індивідуальність, завдяки якій здійснюється поступ людської культури в напрямку прогресу.

На думку Ошо, творчість – це свобода створювати, свобода бути, свобода співати свою пісню, танцювати свій танець. Він стверджує, що тільки творчі люди знають неповторність життя: у них є очі, щоб бачити, вуха, щоб чути, і серця, щоб відчувати [8, с. 67].

Ми підтримуємо погляди вищезгаданих авторів і вважаємо, що для процесу творчості велике значення відіграють людська воля та свобода, як внутрішня (особиста свобода), так і зовнішня (свобода в суспільстві). Адже створення та нав'язування суспільством певних штампів, еталонів пригнічує процес творчого самовираження індивідуальності.

Великий балетмейстер М. Фокін наголошував, що без творчості немає мистецтва. Творчо ми повинні підходити до викладання хореографії, до процесу постановки та виконання танцю.

Про можливість відступу від шаблонів у викладанні хореографії писав у своїй книзі «Листи про танець» відомий балетмейстер-реформатор кінця XVIII – початку XIX століття Ж. Новер. Крім того, він розглядав проблему дефіциту хороших учителів, неухважність педагогів до учнів та шаблонність викладання. Ж. Новер був прихильником творчого підходу до педагогічної діяльності, рекомендував учителям не нав'язувати учням власну манеру

виконання, а учням – не копіювати інших, творчо самовиражатись, наслідуючи природу.

Процес творчості неможливий без суб'єкта творчості – творця, тобто творчої особистості. Основою формування творчої особистості є феномен індивідуальності. Щоб ефективно виховувати індивідуальність, треба зберегти її своєрідність і підняти особистість до рівня творчості.

Творчу індивідуальність насамперед характеризують: 1) сформованість у неї творчих здібностей, наявність творчого потенціалу, потреби у творчій праці на користь суспільства з метою самореалізації, самоствердження; 2) можлива диференція творчої діяльності, її визначеність у чомусь конкретному (мистецтво, професійна праця); 3) певний рівень творчих досягнень людини; 4) особистий стиль творчості; 5) наявність ієрархії мотивів, серед яких мотив творчого самоствердження займає місце смислотворчого [6, с. 70].

Дослідники вказують на антиконформізм, який виявляється у певних особливостях творчої особистості: відсутність рутинності в інтелектуальному і соціальному плані, ініціативність, висока самоорганізація, непристосованість до консервативного середовища, нестандартна поведінка.

Творча самореалізація індивідуальності можлива за умови наявності у особистості творчої активності. При цьому виявлення творчої активності можна прослідкувати в таких реалізаціях творчого потенціалу особистості: у рівні інтелекту і його динаміці розвитку; різносторонності інтересів; свободі від внутрішніх самообмежень; особливій сукупності мотивів, спрямованості на створюючу діяльність (мотиви до творчості і їх динаміка); психічному розвитку; генетичних задатках; вікових особливостях творчості; світогляді та еволюції інтересів; творчому довголітті.

У свою чергу, творчу індивідуальність особистості характеризує її неповторний стиль діяльності. На нашу думку, творчість є основою для формування творчої індивідуальності, для якої характерний неповторний індивідуальний стиль діяльності. Видатний балетмейстер-педагог

А. Мессерер вважав, що різноманітність творчих індивідуальностей породжує різноманітність методів викладання.

Процес формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії складний і багатогранний. Використання творчості на всіх етапах формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії дозволяє максимально розкрити творчу індивідуальність особистості, що є умовою успішного пошуку власного стилю. До основних етапів формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії належать:

1. Підготовчий етап – оцінювально-стратегічний. Створення моделі формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії. Передбачає критичну самооцінку та мотивацію майбутньої професійної діяльності, розробку стратегії поведінки в процесі формування індивідуального стилю, навчання, спілкування взаємодії та вибору провідного хореографічного стилю.

Цей етап включає:

- самооцінку;
- створення моделі ідеалу
- розробку плану професійного становлення;
- пошук шляхів самоактуалізації;
- підготовку до індивідуальної творчої діяльності.

1. Основний етап – стратегічно-діяльнісний. Втілення моделі формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії. Передбачає професійне зростання на основі теоретично розробленої моделі формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії. Цей етап включає:

- накопичення знань;
- формування умінь та навичок;
- самопізнання;
- активізацію процесу самоактуалізації;

- активну творчу самореалізацію в процесі навчальної діяльності;

- вибір провідного хореографічного стилю.

2. Заключний етап – діяльнісно-результативний. Передбачає сформованість індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії на основі ідеалу професіонала та стратегії формування індивідуального стилю діяльності. Цей етап включає:

- вдосконалення сформованого стилю спілкування з учнями;
- вдосконалення творчого хореографічного стилю;
- вдосконалення сформованого стилю викладання хореографії;

- самоактуалізацію;
- творчу самореалізацію індивідуальності;
- гармонізацію власної індивідуальності з «Я», професією і світом;

- максимальне наближення індивідуального стилю діяльності до моделі ідеалу професіонала.

Слід підкреслити, що виділені етапи дозволяють планомірно формувати індивідуальний стиль діяльності майбутнього вчителя хореографії за умови домінування процесу творчості в усіх позиціях педагогічної взаємодії викладач – студент, зокрема:

Для викладача характерні:

- творча самоактуалізація;
- особистісно орієнтований творчий підхід до індивідуальності студента;

- творчий підхід до методики проведення занять;
- максимальна насиченість навчального процесу проблемно-творчими завданнями;

- творча оцінка результатів навчальної діяльності;
- творче регулювання процесу формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії.

Для студента:

- творчий підхід до побудови моделі індивідуального стилю діяльності;
- творча самооцінка, самоідентифікація, самореалізація, самоактуалізація;
- творчий підхід до вирішення навчальних завдань;
- творчий підхід до вибору провідного хореографічного стилю (або створення власного);
- творчий підхід до критичної самооцінки;
- творче осмислення рекомендацій викладача стосовно процесу формування індивідуального стилю діяльності.

Отже, творчість є основою і невід'ємним компонентом усіх етапів формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії.

В основі індивідуального стилю діяльності стоїть творча індивідуальність, творча активність якої забезпечує творчу самореалізацію на шляху професійного зросту.

Залучення процесу творчості до поетапного формування індивідуального стилю діяльності майбутнього педагога забезпечує розробку плану-стратегії творчо-індивідуального зростання студента протягом навчання у ВНЗ і запуск механізму самоактуалізації особистості.

Результатом формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії у творчості і через творчість є яскрава творча індивідуальність з неповторним професійним «почерком», здатна ефективно формувати творчі особистості своїх учнів.

Таким чином, творчість забезпечує ефективність формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії.

література

1. Балл Г.А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии / АПН України Інститут психології і др. – К.; Донецьк, 1993. – 32 с.
2. Бирюкова Т.А. Творческая активность в деятельности человека // Философия образования. – 2004. – № 3 (11). – С. 226 – 233.
3. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психолог. очерк: Кн. для учителя. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
4. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование / Пер. с англ. Г.А. Балла; Ин-т психології АПН України і др. – К.; Донецьк, 1994. – 52 с.
5. Моляко В.А. Психологические проблемы творческой деятельности / Подг. В.А. Моляко и др. – К., 1990. – 16 с.
6. Муртазаєва Е.М. Індивідуально-творчий розвиток майбутніх педагогів // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 3 (44). – С. 69 – 76.
7. Отич О.М. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання: Навч.-метод. посібник / АПН України. Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – Полтава: Інтер Графіка, 2005. – 198 с.
8. Ошо. Свобода. Храбрость быть собой. – СПб.: ИГ «Весь», 2006. – 192 с.
9. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. – Навч. посібник. – К.: 2002. – 270 с.
10. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. – Т. 1-5. – К.: Рад. школа, 1976.